

Quản lý hoạt động hướng nghiệp cho học sinh ở các trường trung học phổ thông huyện Nhà Bè, thành phố Hồ Chí Minh

Phan Văn Thoi, Nguyễn Văn Y**, Nguyễn Thanh Tâm**

Trường THPT Dương Văn Dương, huyện Nhà Bè, TP Hồ Chí Minh.

**PGS.TS, Học viện cán bộ TP HCM

TS. Khoa SP KHXH, Trường Đại học Đồng Tháp

Received: 16/11/2024; Accepted: 26/11/2024; Published: 6/12/2024

Abstract: In recent years, career guidance activities and student orientation after junior high school in Ho Chi Minh City have brought about certain results. However, there are still some limitations. Therefore, the author chose to study the topic: “Managing career guidance activities for students in high schools in Nha Be district, Ho Chi Minh City”; the article presents some issues from the results of the above study.

Keywords: Career guidance activities, high school, Nha Be district, Ho Chi Minh City.

1. Đặt vấn đề

Hoạt động hướng nghiệp (HĐHN) trong trường phổ thông được thực hiện dưới nhiều hình thức và đạt được nhiều kết quả. Trong những năm vừa qua, HĐHN và công tác phân luồng HS sau THCS ở TP Hồ Chí Minh đã đem lại một số kết quả nhất định. HĐHN và công tác phân luồng HS sau THCS đã được thể chế trong nghị quyết, chương trình, đề án của ngành giáo dục và đào tạo được Ủy ban nhân dân TP quan tâm, chỉ đạo và thực hiện. Tuy nhiên, do nhiều nguyên nhân, HĐHN và công tác phân luồng HS ở một vài trường THPT chỉ tập trung giáo dục kiến thức các môn thi THPT là chủ yếu mà ít chú trọng đến công tác HĐHN cho HS. Một số GV ở trường THPT chưa được đào tạo nghiệp vụ hướng nghiệp chuyên sâu, chưa thực sự quan tâm đúng mức đến công tác HN cho HS. Hơn nữa, vẫn còn một bộ phận gia đình, cha mẹ HS chưa phối hợp chặt chẽ với nhà trường để tìm hiểu năng lực, sở trường của HS, để hướng HS chọn ngành nghề phù hợp mà còn tư tưởng áp đặt, ra quyết định theo mơ ước của cha mẹ. Bên cạnh đó, một bộ phận gia đình buông lỏng quản lý, ít quan tâm giáo dục, định hướng nghề nghiệp,... nên một số HS không có mục tiêu định hướng cho mình, không xác định được nghề nghiệp hoặc chọn nghề theo trào lưu mà không xét đến năng lực, sở trường của bản thân.

Việc quản lý HĐHN cho HS THPT hiện nay là hết sức cần thiết. Vì vậy tác giả chọn Nghiên cứu đề tài: “Quản lý HĐHN cho HS ở các trường THPT huyện Nhà Bè, TP Hồ Chí Minh”; bài viết trình bày một số vấn đề từ kết quả nghiên cứu về GDHN.

2. Nội dung và kết quả nghiên cứu

2.1. Thực trạng HĐHN cho HS ở các trường THPT huyện Nhà Bè, TP Hồ Chí Minh

- Tác giả khảo sát thực trạng bằng bảng hỏi 03/03 trường THPT trên địa bàn huyện Nhà Bè, TPHCM là các Trường THPT Long Thới, Phước Kiển, Dương Văn Dương với Tổng cộng 249 người. Trong đó: Lãnh đạo các trường THPT: 09 người; 120 GV; 30 PHHS và 90 HS. Kết quả như sau:

Thành tựu: CBQL, GV và các lực lượng tham gia HĐHN có nhận thức tương đối đầy đủ và đúng đắn về vai trò, tầm quan trọng của HĐHN cũng như quản lý HĐHN cho HS trong nhà trường.

- Đã tổ chức đầy đủ các nội dung HĐHN và đã đạt được mục tiêu của HĐHN.

- Nhà trường đã tổ chức đa dạng các PP, hình thức HĐHN, trong đó nổi bật là đã thực hiện được việc tư vấn nghề cho HS bằng việc tổ chức kết hợp với các trường ĐH, CĐ trong tư vấn nghề, tư vấn chọn trường cho HS; kết hợp với các Trung tâm GDNN-GDTX trong dạy nghề phổ thông để hướng nghiệp cho HS.

- Nhà trường đã thực hiện kiểm tra, đánh giá kết quả HĐHN một cách đầy đủ và đã đa dạng trong các hình thức đánh giá: đánh giá từ đội ngũ GV, các lực lượng tham gia HĐHN; HS tự đánh giá, HS đánh giá lẫn nhau.

* Công tác QL HĐHN:

- GV và các lực lượng đã chủ động, tích cực trong việc thiết kế các HĐHN cho HS dưới sự chỉ đạo, hướng dẫn của CBQL nhà trường.

- CBQL nhà trường đã tổ chức triển khai, phổ biến sâu rộng các nội dung, HĐHN cho GV, HS và các lực lượng giáo dục ngoài nhà trường được biết. Đã huy

động tích cực sự tham gia, đóng góp của các lực lượng trong và ngoài nhà trường trong HĐHN.

- Thường xuyên tiến hành kiểm tra, đánh giá HĐHN của GV và HS thông qua nhiều hình thức khác nhau. Đã xây dựng được các tiêu chí kiểm tra, đánh giá phù hợp với đặc điểm tình hình nhà trường.

Hạn chế: Kết quả điều tra thực trạng cho thấy bức tranh đầy đủ về HĐHN hiện nay trong nhà trường THPT, từ nội dung chương trình, PP tổ chức hoạt động, nguồn lực vật chất và con người... sự tác động của HĐHN đến việc lựa chọn nghề nghiệp của HS còn một số hạn chế. Đa số đều quan tâm đến vấn đề thi tốt nghiệp THPT và tuyển sinh đại học... ít quan tâm đến HĐHN. Cần tiếp tục nâng cao nhận thức cho đội ngũ những người làm HĐHN, quản lý HĐHN, cha mẹ, HS và các lực lượng khác trong và ngoài nhà trường về mục đích, ý nghĩa của HĐHN ở các trường THPT. Xác lập lại vai trò, nhiệm vụ và trách nhiệm của Ban hướng nghiệp từ cấp Sở đến các trường THPT.

2.2. Biện pháp quản lý HĐHN cho HS ở các trường THPT huyện Nhà Bè, TP Hồ Chí Minh

2.2.1. Nâng cao nhận thức của CBQL, GV, HS, phụ huynh HS và các LLGD khác trong xã hội về tầm quan trọng của QLHD GDHN

Nhằm làm cho mỗi CBQL, GV, HS, PHHS và các lực lượng giáo dục khác trong xã hội nhận thức được vị trí, vai trò của HĐHN trong nhà trường phổ thông. Đây là khâu đầu tiên nhằm tạo ra sự nhất quán về ý nghĩa, mục tiêu nội dung, PP, cách tiến hành của quá trình tổ chức, quản lý HĐHN Hướng nghiệp được coi là nhiệm vụ của cả tập thể nhà trường. Trong các giờ dạy, trong những lần tiếp xúc với HS, thầy cô đều có thể có những cơ hội đề hướng nghiệp cho HS của mình. Trên cơ sở phân tích khoa học về năng lực, hứng thú của bản thân và nhu cầu nhân lực của ngành sản xuất, thầy cô có thể tư vấn cho các em, giúp các em tự quyết định nghề nghiệp tương lai của mình.

Đối với CBQL: Từ thực tiễn, CBQL có thể thông qua nhiều con đường để thực hiện sự tác động đến các GV, HS và phụ huynh. Bằng các yêu cầu trong sinh hoạt chuyên môn, các GV phải thực hiện mục đích yêu cầu qua bài giảng, giáo án, kế hoạch lên lớp.

Đối với đội ngũ GV và cán bộ phụ trách công tác hướng nghiệp: là những người trực tiếp thực hiện các nội dung hướng nghiệp, vì vậy cần phải làm cho mọi người nhận thức rõ bản chất của hoạt động này, các nội dung hướng nghiệp, các yêu cầu cần phải đạt được và cách thức tổ chức các con đường hướng nghiệp

2.2.2. Chỉ đạo thiết kế các HĐHN cho HS theo kế hoạch giáo dục nhà trường

Biện pháp này giúp Hiệu trưởng có cái nhìn tổng

thể, chuẩn bị những phương án, kịch bản tối ưu, chủ động phối hợp, liên kết được sự tương tác giữa các bộ phận, các cá nhân để đảm bảo quá trình tổ chức thực hiện kế hoạch diễn ra đúng tiến độ và kiểm soát chất lượng của hoạt động theo mục tiêu đề ra.

Chương trình HĐHN cho HS các trường THPT đang là một trong những yếu tố ảnh hưởng rất lớn đến quản lý GDHN các nhà trường THPT. Mỗi nhà trường nằm trên các địa bàn kinh tế - xã hội khác nhau, chất lượng đầu vào và đặc điểm HS khác nhau. Mỗi trường có những đặc điểm khác biệt nhất định về đội ngũ cán bộ quản lý, GV, về văn hóa, truyền thống, về cơ sở vật chất, ... Sự khác biệt đó tạo ra những ưu thế, những rào cản riêng của mỗi nhà trường trong tổ chức GDHN cho HS. Trong bối cảnh thay đổi nhanh chóng của mọi mặt đời sống xã hội như hiện nay, đòi hỏi mỗi nhà trường phải chủ động, sáng tạo, xây dựng và thiết kế chương trình GDHN phù hợp với đặc điểm HS và điều kiện của trường mình

2.2.3 Xây dựng kế hoạch và cơ chế phối hợp giữa nhà trường với các đối tác quan trọng trong thực hiện GDHN cho HS

HĐHN tốt có ý nghĩa không chỉ đối với cá nhân HS mà đối với cả xã hội. Bởi vậy HĐHN cần xã hội hoá để có được sự ủng hộ cả về vật chất và tinh thần nhất là trong thời kỳ hiện nay, khi mà chi từ ngân sách cho HDGDHN còn quá ít mà chi phí để thực hiện tốt HĐHN thì lại khá nhiều. Bởi vậy biện pháp này nhằm thu hút sự đầu tư cho HĐHN từ các tổ chức xã hội và đó là điều cần thiết.

Hiệu trưởng chỉ đạo xây dựng cơ chế phối hợp với các đối tác quan trọng trong HĐHN cho HS:

- Hiệu trưởng xác định rõ các đối tác quan trọng trong HĐHN với nhà trường và xây dựng các cơ chế phối hợp với: Các trung tâm GDNN-GDTX; Các trường ĐH, CĐ; Các trường Trung cấp; Khu công nghiệp; Các công ty, doanh nghiệp trên địa bàn...

CBQL, GV và các đối tác phải có nhận thức tốt về tầm quan trọng của việc kế hoạch hóa và cơ chế phối hợp trong thực hiện HĐHN cho HS. CBQL nhà trường có năng lực giao tiếp, có mối quan hệ hài hoà với đối tác trong HĐHN.

2.2.4. Thường xuyên chỉ đạo đổi mới nội dung, PP và hình thức GDHN

Biện pháp này nhằm tạo ra cơ sở để quản lý, chỉ đạo HĐHN đạt mục tiêu; đảm bảo sự phù hợp giữa nhu cầu người học với tình hình thực tiễn của đơn vị, phù hợp với vùng miền và đối tượng HS. Đồng thời tạo sự hứng thú cho HS, đặc biệt HĐHN là hoạt động đòi hỏi tính năng động, mềm hoá và đa dạng về nội dung của các chủ đề.

- Để tạo điều kiện thuận lợi cho việc phân luồng cho HS sau khi tốt nghiệp THPT, nội dung chương trình GDHN là sự thể hiện mục tiêu HĐHN; quy định kiến thức, kỹ năng, PP và hình thức HĐHN.

Đổi mới hình thức, PP HĐHN phải gắn liền với đổi mới hình thức, PP HĐHN để HĐHN đa dạng, phong phú. Chú ý tạo môi trường học tập vui vẻ, thoải mái, cởi mở, tin tưởng và tôn trọng lẫn nhau để các em chủ động bày tỏ ý kiến, suy nghĩ của mình một cách chân thành nhất. Tổ chức các hoạt động ngoại khóa, ngoài lớp, ngoài trường, trong đời sống, trong các hoạt động văn hoá, văn nghệ, thể dục thể thao để các em có điều kiện giao lưu, học hỏi, bày tỏ, thể hiện mình và đó cũng chính là điều kiện để hoàn thiện nhân cách. Khuyến khích áp dụng PP DHTích cực, dạy tập trung vào người học, DHgiải quyết vấn đề, DH tình huống, giúp HS chuẩn bị cho cuộc sống và sản xuất sau này chứ không phải để thi cử, lấy bằng cấp hoặc chỉ để tiếp tục học lên. Tích cực sử dụng các thiết bị hỗ trợ như: phần mềm máy tính, giáo án Powerpoint, đầu chiếu Overhead, Projertor... để bài dạy thêm sinh động, hấp dẫn và luôn đổi mới về hình thức.

2.2.5. Tăng cường KTĐG và cải tiến các HĐGDHN theo hướng đảm bảo chất lượng

Biện pháp này giúp GV đánh giá được chất lượng, biết được trình độ, sức học của HS, kiểm tra được hiệu quả của hoạt động giáo dục hướng nghiệp của mình để điều chỉnh cho phù hợp hơn. Giúp cho người CBQL có cái nhìn tổng thể, toàn diện về hoạt động, biết được các thông tin về hoạt động để kịp thời đưa ra các quyết định quản lý phù hợp đảm bảo cho hoạt động diễn ra hiệu quả. KTĐG các HĐHN vừa có tác dụng điều chỉnh vừa có ý nghĩa thúc đẩy đối với chính quá trình tổ chức hoạt động

Các nội dung trong KTĐG HĐGDHN cho HS cần tập trung:

- Kiểm tra hoạt động học tập HĐHN của HS, Kiểm tra quá trình thiết kế giáo án, thiết kế nội dung HĐHN, Kiểm tra hoạt động tổ chức DHHĐHN của GV và các lực lượng tham gia HĐHN, Kiểm tra các điều kiện phục vụ HĐHN; Kiểm tra việc KTĐG kết quả HĐHN của GV đối với HS; Kiểm tra công tác phối hợp giữa nhà trường với các đối tác quan trọng trên địa bàn.

Hiệu trưởng tiến hành lập kế hoạch kiểm tra định kỳ và kiểm tra chuyên đề HĐHN trong nhà trường.

2.2.6. Chú trọng quản lý các điều kiện và nguồn lực phục vụ HĐGDHN

Cơ sở vật chất - kỹ thuật là tất cả các phương tiện vật chất cần thiết cho GV và HS tổ chức thực hiện có

hiệu quả chương trình HĐHN, đáp ứng mục tiêu đề ra. Cơ sở vật chất - thiết bị phục vụ HĐHN có vị trí hết sức quan trọng trong việc rèn luyện kỹ năng nghề cho HS. Phương tiện và thiết bị là bộ phận quan trọng của CSVC - kỹ thuật, chúng gắn bó chặt chẽ với PP DH và là phương tiện để truyền tải thông tin.

Giải quyết chế độ chính sách và hỗ trợ về tài chính nhằm động viên, khuyến khích kịp thời sẽ giúp những cá nhân tham gia HĐHN có động lực phấn đấu, an tâm công tác. Từ đó sẽ góp phần đa dạng các hình thức tổ chức sẽ nâng cao hiệu quả của HĐHN.

- Kết hợp việc sử dụng thiết bị với việc thực hiện nội dung và PPDH. Xét về nội dung và thực hiện các PP DHHĐHN thì thiết bị DH đóng vai trò rất tích cực.

- Cải tiến phương tiện HĐHN theo hướng tăng cường đầu tư mới, hoặc kết hợp với các trường, các tổ chức xã hội nghề nghiệp, các trung tâm HN trên địa bàn sao cho các HĐHN diễn ra thuận lợi, đạt kết quả mong muốn.

- Các trường cần phải giải quyết các chế độ chính sách liên quan đến HĐHN một cách kịp thời.

3. Kết luận.

QLHĐHN cho HS ở các trường THPT là nhiệm vụ của nhà trường, giúp HS định hướng nghề nghiệp đúng đắn, lựa chọn con đường lập nghiệp sau khi học xong phổ thông phù hợp với sở trường, nguyện vọng bản thân và nhu cầu xã hội, điều chỉnh động cơ chọn nghề, điều chỉnh hứng thú nghề nghiệp của các em theo xu hướng phân công lao động xã hội. HĐHN là một hoạt động quan trọng không thể thiếu ở các trường.

Quản lý GDHN cho HS THPT là quá trình các chủ thể quản lý nhà trường thực hiện các tác động quản lý thông qua các chức năng quản lý, đến GV, HS và các lực lượng giáo dục khác nhằm thực hiện mục tiêu, nội dung chương trình HĐHN, sử dụng các PP, phương tiện và hình thức HĐHN phù hợp, KTĐG kết quả HĐHN theo yêu cầu đổi mới giáo dục nhằm đạt được mục tiêu HĐHN. Từ kết quả nghiên cứu, bài viết đề xuất 6 biện pháp quản lý HĐHN cho HS ở các trường THPT huyện Nhà Bè, TP Hồ Chí Minh nêu trên.

Tài liệu tham khảo

1, Ban Chấp hành TƯ Đảng (2013). *Nghị quyết số 29-NQ/TW về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo*. Hà Nội.

2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ban hành ngày 26/12/2018 về Chương trình GDPT 2018*. Hà Nội

3. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020), *Thông tư số 32/2020/TT-BGDĐT ngày 15/09/2020 về Điều lệ trường THCS, trường THPT và trường phổ thông có nhiều cấp học*. Hà Nội